

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2016. gada 3. februārī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Uldis Ķinis, tiesneši Gunārs Kusiņš un Sanita Osipova,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 2/2016),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Izglītības likuma 50. panta 1. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. un 106. pantam un spēkā neesošu no Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Apstrīdētā norma nosaka: „Par pedagogu nedrīkst strādāt: 1) persona, kas sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (neatkarīgi no sodāmības dzēšanas vai noņemšanas), izņemot gadījumu, kad pēc sodāmības dzēšanas vai noņemšanas Ministru kabineta noteikta institūcija, izvērtējusi, vai tas nekaitē izglītojamo interesēm, ir atļāvusi strādāt par pedagogu personai, kas bijusi sodīta par tīšu kriminālpārkāpumu vai mazāk smagu noziegumu. Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā tiek izvērtēts, vai atļauja šādai personai strādāt par pedagogu nekaitēs izglītojamo interesēm.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums un faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs bijis sodīts par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Izglītības kvalitātes valsts dienests ir konstatējis, ka saskaņā ar apstrīdēto normu Pieteikuma iesniedzējam nav tiesību strādāt par pedagogu, jo viņa izdarītais noziedzīgais nodarījums esot atzīstams par smagu. Pamatojoties uz apstrīdēto normu, ar Pieteikuma iesniedzēju izbeigtas darba tiesiskās attiecības. Apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējam ir piemērota un viņš ir norādījis uz Satversmē noteikto pamattiesību iespējamo aizskārumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturrtās daļas otrais teikums nosaka: „Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka gadījumos, kad apstrīdētā norma personai ir piemērota, pamattiesību aizskāruma konstatēšanai nepieciešams tāds tiesību normas piemērošanas akts, kas rada personai nelabvēlīgas sekas (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 21.1. punktu*). Tādējādi konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no dienas, kad Saldus 1. vidusskola un Saldus sporta skola, pamatojoties uz apstrīdēto normu, ir izbeigusi darba tiesiskās attiecības ar Pieteikuma iesniedzēju, tas ir, no – 2015. gada 8. oktobra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2016. gada 4. janvārī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturrtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

7.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 106. pantam.

Satversmes 106. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības saglabāt esošo nodarbošanos var tikt ierobežotas, taču Satversmes tiesai ir jāizvērtē, vai ierobežojums ir attaisnojams, proti, vai: 1) tas ir noteikts ar likumu; 2) tam ir leģitīms mērķis; 3) tas

ir samērīgs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2003. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2002-21-01 secinājumu daļas 2. punktu*). Savukārt, vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai jāpārbauda, vai: 1) likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 25. punktu*).

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētajā normā ietvertajam ierobežojumam esot leģitīms mērķis, un izvēlētie līdzekļi esot piemēroti tā sasniegšanai. Taču ierobežojuma leģitīmo mērķi varot sasniegt ar saudzējošākiem līdzekļiem. Piemēram, diferencējot ierobežojumu strādāt par pedagogu atkarībā no noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas apstākļiem un laika perioda, kas pagājis kopš nodarījuma izdarīšanas, kā arī citiem apsvērumiem.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru leģitīmo mērķi var sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2004-18-0106 secinājumu daļas 19. punktu un 2015. gada 13. oktobra sprieduma lietā Nr. 2014-36-01 21. punktu*). Tomēr pieteikumā nav ietverts juridiskais pamatojums tam, ka Pieteikuma iesniedzēja norādītie līdzekļi varētu sasniegt ierobežojuma leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē. Turklāt, kā to ir norādījusi Satversmes tiesa, Izglītības likuma 50. panta 1. punkts vairs neparedz vispārēju aizliegumu strādāt par pedagogu personai, kas sodīta par jebkura tīša nozieguma izdarīšanu, bet nosaka mehānismu, kas nodrošina diferencētu pieeju (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 12. februāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2012-11-01 9. punktu*). Pieteikuma iesniedzējs nav sniedzis juridisko pamatojumu arī tam, vai labums, ko no apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma iegūst sabiedrība, ir mazāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 106. pantam ir uzskatāms par acīmredzami nepietiekamu prasījuma apmierināšanai.

7.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 1. pantā nostiprinātajam tiesiskās paļāvības principam.

Satversmes tiesa, vērtējot, vai ir pārkāpts tiesiskās paļāvības princips, noskaidro: 1) vai personai bija tiesības paļauties uz to, ka tiesiskais regulējums netiks mainīts; 2) vai šāda paļaušanās bija saprātīga un pamatota; 3) vai likumdevējs, atkāpjoties no iepriekšējā tiesiskā regulējuma, bija paredzējis saudzējošu pāreju uz jauno regulējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 16. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-12-0103 24. punktu*).

Apstrīdētā norma ir pieņemta 2012. gada 5. jūlijā un stājās spēkā 2012. gada 1. oktobrī. Savukārt ierobežojums personai, kas sodīta par tīšu noziegumu un nav rehabilitēta, strādāt par pedagogu ir ietverts Izglītības likuma 50. panta 1. punktā jau kopš tā pieņemšanas, tas ir, kopš – 1998. gada 29. oktobra. Pieteikumā norādīts, ka Pieteikuma iesniedzējs (*gadu skaits*) bez ierobežojumiem esot strādājis par pedagogu, bet šobrīd viņam šīs tiesības esot liegtas, tāpēc viņa tiesiskā paļāvība esot likumīga. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, vai konkrētajā gadījumā Pieteikuma iesniedzēja paļaušanās ir saprātīga un pamatota.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 2/2016).

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 2. kolēģijas priekšsēdētājs

U. Ķinis